

VMC Studiemiddag over regulering van online content

Verslag

Anouck Bakhuis*

Drastische veranderingen in het medialandschap maken dat de regulering van online content op de schop moet. Dagvoorzitter Naomi Appelman kenschetst die veranderingen als een “nieuwe configuratie van actoren”: online inhoud kan door vrijwel eenieder gemaakt, verspreid en ontvangen worden. Op 3 december 2021 organiseerde de Vereniging voor Media- en Communicatierecht (VMC) in samenwerking met deLex Media een online studiemiddag over de vormen die de regulering van online content aanneemt. Private en publieke regulering van online inhoud brengt vele vraagstukken met zich mee, en aan het einde van de middag is meer dan eens duidelijk dat het nieuwe medialandschap de (Europese) wetgever voor grote uitdagingen plaatst – voornamelijk op het gebied van de uitingsvrijheid.

Dagvoorzitter: Naomi Appelman (PhD-onderzoekster aan het Instituut voor Informatierecht (IViR), Universiteit van Amsterdam).

Spreekers: Sander van Schilt (programmamanager Extremisme Online bij de NCTV), Peter Eijvoogel (commissaris bij het Commissariaat voor de Media) en Wouter Hins (emeritus hoogleraar Mediarecht aan de Universiteit Leiden).

Sander van Schilt – Bestrijding van terroristische content

Als eerste aan het woord is Sander van Schilt, programmamanager Extremisme Online bij de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Van Schilt coördineert het team dat zich bezighoudt met terroristische en extremistische online-inhoud. Een van de verantwoordelijkheden van Van Schilt is de Nederlandse implementatie van Verordening (EU) 2021/784 inzake het tegengaan van de verspreiding van terroristische online-inhoud (de TOI-verordening).¹ De TOI-verordening is van toepassing met ingang van 7 april 2022.²

Van Schilt begint met een korte schets van de achtergrond van de TOI-Verordening. In de afgelopen jaren hebben in West-Europa verschillende ernstige aanslagen plaatsgevonden. ISIS heeft het internet daarbij ingezet als middel om propaganda te verspreiden, sympathisanten te rekruteren en een voedings-

bodem voor extremisme te creëren.³ In het licht van die ontwikkelingen zijn nationale overheden, maar ook de Europese Unie, in de periode tussen 2014 en 2018 steeds nadrukkelijker begonnen de verspreiding van terroristische content tegen te gaan. Dat proces nam zijn aanvang op vrijwillige basis, onder meer in samenwerking met de internetsector in het EU Internet Forum.⁴

De verordening geeft een set uniforme regels om misbruik van hostingdiensten voor de verspreiding van terroristische online content tegen te gaan.⁵ Allereerst is dan natuurlijk relevant welke content als terroristische online inhoud aangemerkt kan worden. In artikel 2 onder 7 van de TOI-Verordening wordt daar concrete invulling aan gegeven. Het gaat onder meer om materiaal dat aanzet tot het plegen van terroristische misdrijven of dat personen aanspoort om terroristische misdrijven te plegen.⁶

* A.L.M. Bakhuis is legal counsel bij SOLV Advocaten te Amsterdam en masterstudent Informatierecht aan de Universiteit van Amsterdam.

1 Verordening (EU) 2021/784 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2021 inzake het tegengaan van de verspreiding van terroristische online-inhoud (*PbEU* 2021, L 172/79).

2 Artikel 24 TOI-Verordening.

3 Zie in dat verband ook de volgende studie: K. Sardarnia & R. Safizadeh, 'The Internet and Its Potentials for Networking and Identity Seeking: A Study on ISIS', *Terrorism and Political Violence* 2019, Vol. 31, Issue 6, p. 1266-1283.

4 Europese Commissie, 'European Union Internet Forum (EUIF)', <ec.europa.eu>; Ter versterking van die inspanningen heeft de Europese Commissie op

1 maart 2018 een Aanbeveling aangenomen omtrent maatregelen om illegale online inhoud effectief te bestrijden: Aanbeveling (EU) 2018/334 van de Commissie van 1 maart 2018 over maatregelen om illegale online-inhoud effectief te bestrijden (*PbEU* 2018, L 63/50).

5 Zie voor een kritische bespreking van het voorstel: A. Kuczerawy, 'The proposed Regulation on preventing the dissemination of terrorist content online: safeguards and risks for freedom of expression', 5 december 2018 (research paper) <cdt.org>.

6 Wat precies onder 'terroristisch misdrijf' wordt verstaan is nader uitgewerkt in artikel 3 van Richtlijn (EU) 2017/541 van het Europees Parlement en de Raad van 15 maart 2017 inzake terrorismebestrijding (*PbEU* 2017, L 88/6).

Een belangrijk element binnen de verordening is de zorgplicht voor aanbieders van hostingdiensten (“hosting-providers”).⁷ Zij dienen onder meer bepalingen in hun algemene voorwaarden op te nemen om misbruik van hun diensten voor de verspreiding van terroristische inhoud tegen te gaan.⁸ Bovendien moet de hostingprovider maatregelen treffen als terroristische content aangetroffen wordt. Welke maatregelen dat zijn, mag de hostingprovider in redelijkheid zelf vaststellen.⁹ Lidstaten moeten op grond van de verordening een autoriteit in het leven roepen om op naleving van de verordening toe te zien.¹⁰

Pièce de résistance is volgens Van Schilt de bevoegdheid van deze autoriteit om een verwijderingsbevel uit te vaardigen ten aanzien van terroristische inhoud, waarna hostingproviders binnen één uur over moeten gaan tot verwijdering of blokkering van de toegang tot de betreffende inhoud.¹¹ Als een hostingprovider nog niet eerder geconfronteerd is met een verwijderingsbevel, dient de bevoegde autoriteit de hostingprovider ten minste twaalf uur voor het uitvoeren van het bevel op de hoogte te stellen van de toepasselijke procedures en termijnen.¹² De bepaling bevat een overmachtsclausule, maar die zal volgens Van Schilt niet snel ingeroepen kunnen worden. Het enkele feit dat de bedrijfssystematiek nog niet ingericht is op deze verplichting is niet voldoende voor het aannemen van overmacht.¹³ Verwijderde content moet zes maanden worden bewaard voor bezwaar- en beroepsprocedures, of bijvoorbeeld in het belang van de opsporing.¹⁴

Meest controversieel is dat verwijderingsbevelen ook grensoverschrijdend uitgevaardigd kunnen worden, in die zin dat een bevoegde nationale toezichthouder een bevel kan uitvoeren ten aanzien van een hostingprovider in een andere lidstaat.¹⁵ De bevoegde autoriteit in de betreffende lidstaat kan wel bepalen dat het grensoverschrijdende verwijderingsbevel niet op juiste gronden is toegezonden, of bijvoorbeeld inbreuk maakt op grondrechten uit het Handvest. De nationale autoriteit kan het verwijderingsbevel in een dergelijk geval naast zich neerleggen en heeft dan ook een vetorecht.

Van Schilt geeft tot slot aan dat in Nederland sprake is van een bijzondere situatie. Nationaal is een wetgevingstraject gestart om een toezichthouder aan te wijzen met betrekking tot de bestrijding van kinderpornografisch materiaal. Deze autoriteit zal ook worden belast met het toezicht op de naleving van de TOI-Verordening. De autoriteit krijgt de vorm van een zelfstandig bestuursorgaan, om de politiek op afstand te houden van inhoudelijke beslissingen over de strijdigheid van online inhoud met de bepalingen van de verordening.¹⁶

Peter Eijvoogel – Regulering van content creators

Peter Eijvoogel neemt het stokje van Van Schilt over en vertelt als commissaris bij het Commissariaat voor de Media over het voorgenomen toezicht op *content creators* die actief zijn op videoplatformdiensten.

De aanleiding voor dat toezicht is gelegen in de herziening van de Europese Richtlijn Audiovisuele Mediadiensten in 2018.¹⁷ Een centraal begrip binnen de richtlijn is de ‘commerciële mediadienst op aanvraag’ (cmaa). Waar de richtlijn eerder voornamelijk gericht was op omroepen en streamingdiensten, zijn met de herziening ook videoplatformdiensten zoals YouTube en TikTok expliciet onder de werkingsfeer van de richtlijn gebracht. Ook nieuw is dat kanalen van *content creators* op deze videoplatformdiensten zelfstandig als cmaa kunnen kwalificeren.¹⁸

De herziene richtlijn is per 1 november 2020 geïmplementeerd in de Mediawet. Het Commissariaat, dat met het toezicht op de naleving van de Mediawet belast is, houdt zich sindsdien bezig met het aanpassen van haar Beleidsregel classificatie cmaa.¹⁹ Aan de hand van die Beleidsregel kunnen *content creators* in de toekomst bepalen of hun eigen kanaal als cmaa met het toezicht van het Commissariaat in aanraking komt. Als dat het geval is, moeten zij zich aanmelden bij het Commissariaat en zijn zij onderworpen aan toezicht.

De oude beleidsregels van het Commissariaat voor het classificeren van cmaa’s werkten volgens Eijvoogel goed voor traditionele cmaa-aanbieders (zoals Netflix en Videoland), maar zijn minder geschikt voor toepassing op nieuwe actoren. Nu er een ongekend breed spectrum van partijen bestaat dat video’s uploadt, is het volgens Eijvoogel niet wenselijk om al deze partijen als aanbieder van een commerciële mediadienst op afstand aan te merken. De kernvraag waar het Commissariaat zich dan ook mee geconfronteerd ziet, is hoe zij de juiste groep *content creators* in beeld kan krijgen.

Van oudsher gelden vijf criteria waaraan voldaan moet worden voordat van een cmaa gesproken kan worden.²⁰ Aan een EU-brede invulling voor wat betreft de toepassing van deze traditionele definitie van een cmaa op de kanalen van *content creators* ontbreekt het echter vooralsnog. Het Commissariaat loopt dan ook voor op de ‘Europese muziek’ door zelf onderzoek te doen naar hoe zij de traditionele definitie van een cmaa wil toepassen op *content creators*. Het heeft ervoor gekozen een (concept-)beslisboom samen te stellen aan de hand

7 Voor wat betreft de definitie van ‘aanbieders van hostingdiensten’ verwijst de TOI-Verordening naar Richtlijn (EU) 2015/1535. Het moet gaan om een aanbieder van een ‘dienst van de informatiemaatschappij, dat wil zeggen elke dienst die gewoonlijk tegen vergoeding, langs elektronische weg, op afstand en op individueel verzoek van een afnemer van diensten wordt verricht.’ Zie: Richtlijn (EU) 2015/1535 van het Europees Parlement en de Raad van 9 september 2015 betreffende een informatieprocedure op het gebied van technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de informatiemaatschappij (*PbEU* 2015, L 241/1).

8 Art. 5(1) TOI-Verordening.

9 Art. 5(2) TOI-Verordening.

10 Overweging 35 TOI-Verordening.

11 Art. 3 TOI-Verordening.

12 Art. 3(1) TOI-Verordening.

13 Art. 3(7) TOI-Verordening.

14 Art. 6 TOI-Verordening.

15 Art. 4 TOI-Verordening.

16 Zie: Kamerbrief 20 november 2020, ‘Autoriteit kinderpornografische en terroristische content’, <rijksoverheid.nl>

17 Richtlijn (EU) 2018/1808 van het Europees Parlement en de Raad van 14 november 2018 tot wijziging van Richtlijn 2010/13/EU betreffende de coördinatie van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de lidstaten inzake het aanbieden van audiovisuele mediadiensten (richtlijn audiovisuele mediadiensten) in het licht van een veranderende marktsituatie (*PbEU* 2018, L 303/69).

18 Zie onder meer: M. de Cock-Buning, ‘Social Media Influencers: liever door de hond of door de kat gebeten? Een analyse van de nieuwe Europese regelgeving voor influencer-marketing’, *IER* 2019/24, afl. 5.

19 Commissariaat voor de Media, ‘Concept Beleidsregel classificatie commerciële mediadiensten op aanvraag 2021’, <cvidm.nl>.

20 Het gaat om de volgende vijf criteria: het moet gaan om een economische dienst, het hoofddoel moet zijn het aanbieden van video’s voor informatie, vermaak of educatie, het aanbod moet worden gepresenteerd in een catalogus, de dienst moet een massamediaal karakter hebben en de keuze van de video’s moet onder redactionele verantwoordelijkheid staan.

waarvan *content creators* kunnen bepalen of zij onder het toezicht van het Commissariaat vallen. Het Commissariaat heeft besloten geen nieuwe definitie van commerciële mediadienst op aanvraag te introduceren. Redengevend daarvoor is volgens Eijsvoogel dat invulling van de vijf eerdergenoemde criteria in de context van *content creators* bijzonder lastig is gebleken, zeker bij gebrek aan rechtspraak en/of andere handvatten.

Het Commissariaat heeft verschillende drempels voor het kwalificeren van een *content creator* als aanbieder van een cmoa onderzocht. Een aantal van die drempels is niet opgenomen in de uiteindelijke beslisboom. Het gemiddeld aantal unieke views, *engagement*, de behaalde omzet en het al dan niet aangesloten zijn bij een tussenpersoon voor advertenties en/of sponsoring bleken geen geschikte criteria te zijn. Vooral nog moeten de volgende drie cumulatieve voorwaarden worden vervuld voordat (het kanaal van) een *content creator* onder toezicht van het Commissariaat valt:

- Kanaal op een videoplatform (zoals YouTube, TikTok of Instagram), waarop in de voorafgaande 12 maanden 24 of meer video's gepubliceerd zijn.
- Inschrijving bij de Kamer van Koophandel en behalen van economisch voordeel met publiceren van video's.
- Tenminste 500.000 volgers [aantal nog onder voorbehoud].

Als deze drempels gehaald worden, valt (het kanaal van) de *content creator* in beginsel onder toezicht van het Commissariaat. Wel zal een mogelijkheid geboden worden om toch uitgezonderd te worden van dit beleid, mocht toepassing daarvan onevenredig zijn.

De Beleidsregel is in de zomer van 2021 ter consultatie voorgelegd en het Commissariaat verwerkt nu de reacties op die consultatie.²¹ Als de Beleidsregel definitief gepubliceerd is, zal het Commissariaat de doelgroep voorlichten over de regels waaraan de leden van de doelgroep moeten voldoen.²² Daarna zullen *content creators*, mits hun kanaal als cmoa kwalificeert, zich bij het Commissariaat moeten registreren.

Het Commissariaat wil het toezicht op *content creators* stapsgewijs uitrollen. Bij gebrek aan (Europese) houvast over wanneer een kanaal van een *content creator* kwalificeert als cmoa, gaat het eerst met een beperkte groep *content creators* aan de slag die in ieder geval onder de definitie van aanbieder van een cmoa zullen vallen. Eijsvoogel geeft aan dat de Beleidsregel in de toekomst geëvalueerd en aangepast zal worden. Het is in ieder geval de bedoeling van het Commissariaat om de drempel voor het aantal volgers naar beneden bij te stellen.

Wouter Hins – De macht van sociale mediaplatforms

In de laatste presentatie gaat Wouter Hins in op de macht van sociale platforms en de geschillen die ontstaan als inhoud van die platforms wordt verwijderd. Hins wijst erop dat ten aanzien van de verwijdering van online inhoud doorgaans een tweetal soorten geschillen te identificeren is: enerzijds het geval dat een platform wordt aangesproken omdat beweerdelijk illegale uitingen blijven staan, anderzijds het geval dat een platform wordt aangesproken omdat het beweerdelijk legale content heeft verwijderd.²³ Hins focust in zijn presentatie op dat laatste type geschil en stipt aan dat, hoewel eerst een wens bestond om providers uit de wind te houden, tegenwoordig ook gevreesd wordt voor hun macht.²⁴ Met name is dat het geval waar het gaat om het verwijderen van online uitingen door platforms.

Hins stelt het publiek de vraag of het internet aangemerkt kan worden als de nieuwe openbare weg. Is het verwijderen van online-informatie niet hetzelfde als het vaststellen van beperkingen op het aanplakken van affiches of het uitdelen van folders? In dat kader verwijst Hins naar het *Tilburg*-arrest uit 1950.²⁵ In dat arrest werd bepaald dat de uitingsvrijheid zich ertegen verzet dat de gemeente, als eigenaar van de openbare weg, de uitingsvrijheid beperkt. Toch is eenzelfde redenering volgens Hins niet van toepassing op het inperken van de uitingsvrijheid door sociale mediaplatforms. Daarvoor is redengevend dat deze 'nieuwe openbare weg' eigendom is van particuliere bedrijven. Dat betekent volgens Hins dat op een andere manier omgegaan wordt met de uitingsvrijheid dan in het geval dat de overheid de tegenpartij is.

Hins staat ter illustratie stil bij een incident uit 2016: Facebook verwijderde een foto gemaakt tijdens de Vietnamoorlog van haar platform, omdat daarop een naakt meisje te zien was.²⁶ Facebook merkte de foto aan als kinderpornografie. De Noorse journalist Egeland, die deze foto op zijn persoonlijke pagina plaatste, verloor bovendien ook zijn Facebookaccount. Later werd de foto nogmaals verwijderd van de Facebookpagina van de krant waarvoor Egeland werkzaam was, nadat deze over dit incident publiceerde. Dat leidde tot een protest over de (verkeerde) beleidslijn van Facebook, waarbij haar het verwijt werd gemaakt aan private censuur te doen en misbruik te maken van haar macht.²⁷

Na het bespreken van dit incident maakt Hins een uitstapje naar het voorstel voor de Digital Services Act (DSA), dat op het moment aanhangig is bij de Europese Unie.²⁸ In deze verordening zijn bepaalde elementen uit de Richtlijn elektronische handel te herkennen.²⁹ Zo is daarin gehandhaafd dat platforms geen algemeen preventief toezicht in hoeverre te voeren, en is er bovendien een beperking van de aansprakelijkheid van platforms.³⁰ Nieuw is dat er regels geïntroduceerd zijn

21 Commissariaat voor de Media, 'Consultatie Beleidsregel cmoa', <cvd.m.nl>.

22 Commissariaat voor de Media, 'Vragen en antwoorden over consultatie', <cvd.m.nl>.

23 Zie: T. Gillespie, *Custodians of the Internet; platforms, content moderation, and the hidden decisions that shape social media*, Yale University Press, 2018.

24 Zoals ook terug te zien is in het DSA-voorstel, zie o.m.: V. Mak & F. Schemkes, 'With great power comes great responsibility', *NJB* 2021/716, afl. 10.

25 HR 28 november 1950, ECLI:NL:HR:1950:1 (*APV Tilburg*).

26 Het gaat om de bekende foto van het 'napalmmeisje', gemaakt door Nick Ut in 1972.

27 Zie: T. Gillespie 'Napalm Girl', Yale University Press Blog, <blog.yalebooks.com>.

28 Voorstel voor een Verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten (wet inzake digitale

diensten) en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG, Brussel, 15.12.2020 COM(2020) 825 final; 2020/0361 (COD); inmiddels heeft het comité IMCO van het Europees Parlement in meerderheid voor een geamendeerde versie van de DSA gestemd: European Parliament, 'Digital Services Act: a safer online space for users, stricter rules for platforms', 14 december 2021 <europarl.europa.eu>.

29 Richtlijn 2000/31/EG van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2000 betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij, met name de elektronische handel, in de interne markt (*PbEU* 2000, L 178).

30 Vgl. artikel 14 en 15 van de Richtlijn Elektronische Handel.

over de behandeling van klachten en het toezicht op platforms. Belangrijk is wel dat het geen materiële regels over de inhoud van content betreft, daarvoor moet nationale of andere Europese regelgeving zoals de eerder besproken TOI-Verordening worden geraadpleegd. Binnen de DSA gaat het dan ook voornamelijk om procedurele voorschriften (“due process”).³¹ Wat volgens Hins het meest relevant is voor de regulering van online content, is de relatie tussen platformexploitanten en gebruikers. Er moeten duidelijke regels komen over wat gebruikers wel en niet mogen, en over hoe wordt opgetreden bij overtredingen van voorwaarden.

Na een korte uiteenzetting van de inhoud van de DSA zoomt Hins in op de Nederlandse situatie, waarbij hij wijst op een zestal uitspraken die gaan over het verwijderen van desinformatie over corona.³² De procedure tussen Van Haga en LinkedIn acht Hins het meest van belang, nu deze zaak niet alleen ging om het verwijderen van content maar ook om het beëindigen van een heel account.³³

De rechtbank oordeelde in die uitspraak dat het verwijderen van de inhoud toegestaan was, maar achtte het algemeen afsluiten van het hele account een stap te ver. De rechtbank beoordeelde de zaak in het licht van de redelijkheid en billijkheid. Dat doet volgens Hins denken aan een recente uitspraak van het Bundesgerichtshof, waarin de verwijdering van *hate speech* door Facebook centraal stond.³⁴ Het Bundesgerichtshof beoordeelde in die zaak of de algemene voorwaarden van Facebook de gebruiker onevenredig benadeelden. Het hof oordeelde dat Facebook in haar algemene voorwaarden moest opnemen dat zij een gebruiker achteraf zal informeren als een bijdrage verwijderd wordt. Bij verdergaande maatregelen zoals het verwijderen van een heel account moet vooraf gewaarschuwd worden, inclusief motivering en met de mogelijkheid om bezwaar te maken. De uitkomst lijkt volgens Hins sterk op de uitspraak in de zaak tussen Van Haga en LinkedIn.

In het conflict tussen Van Haga en LinkedIn heeft de rechtbank Noord-Holland het begrip redelijkheid en billijkheid ingevuld door te verwijzen naar artikel 12 en 15 van de concept DSA-Verordening, waarmee zij in feite anticipeert op EU-wetgeving. Hins wijst erop dat bij de rechtbank een grote aarzeling bestond om artikel 10 EVRM horizontaal toe te passen, gelet op de letterlijke tekst van dat artikel.³⁵ In artikel 10 EVRM staat immers dat bescherming geboden wordt tegen een inmenging door een *public authority*, terwijl een social media-platform een *private authority* is. Ook verwijst de rechtbank naar het arrest *Appleby*, waarin werd geoordeeld dat het recht op vrijheid van meningsuiting geen recht op forumkeuze inhoudt.³⁶ Hins pleit juist voor horizontale toepassing van artikel 10 EVRM en wijst er in dat verband onder meer op dat artikel 12 van de DSA met zoveel woorden naar de grondrechten verwijst. Daarin wordt immers bepaald dat er ‘gepaste aandacht’ moet zijn voor de rechten uit het Handvest. Natuurlijk is te twisten over wat ‘gepaste aandacht’ precies inhoudt, maar

helemaal geen aandacht voor grondrechten valt daar volgens Hins in ieder geval niet onder.

Hins onderbouwt die horizontale toepassing van grondrechten verder door weer aan te haken bij de eerdergenoemde uitspraak van het Bundesgerichtshof. Daarin werd geoordeeld dat in geschillen tussen particulieren en socialmediaplatforms een afweging tussen twee grondrechten moet worden gemaakt. Bij het onderzoek of een beding onevenredig is, is volgens het Bundesgerichtshof een volledige waardering van de wederzijdse belangen noodzakelijk. Er moet dan ook een afweging plaatsvinden tussen enerzijds de uitingsvrijheid, en anderszijds de vrijheid van ondernemerschap. Hins concludeert dat het wel degelijk van belang is de vrijheid van meningsuiting te betrekken in geschillen tussen particulieren en socialmediaplatforms: de Nederlandse rechter zou een voorbeeld kunnen nemen aan het Bundesgerichtshof.

Discussie

De middag wordt afgesloten met een discussie. Appelman trapt de paneldiscussie af door de aandacht te vestigen op de bredere trend van groeiende EU-regulering op het gebied van online platformen. Zij merkt daarbij op dat regulering aan de ene kant juist dient ter bescherming van vrijheid van meningsuiting, maar anderzijds zelf ook spanning kan oproepen met de vrijheid van meningsuiting.

De volgende stelling staat dan ook centraal: “De trend van groeiende overheidsinterventie vanuit zowel de EU als op nationaal niveau op het beleid van sociale media platforms is problematisch vanuit het perspectief van de vrijheid van meningsuiting.”

Geen van de drie sprekers kan zich in die stelling vinden, waarbij ze als belangrijkste argument aanvoeren dat overheidsinterventie veelal juist dient ter bescherming van de vrijheid van meningsuiting. Bovendien zijn er ook verschillende soorten content waarover een brede consensus bestaat dat deze onwenselijk is, zoals terroristische online inhoud.

Tijdens de discussie blijkt verder dat er nog veel onduidelijk is omtrent (de vormgeving van) het toezicht op de DSA en andere (Europese) wetgeving, zoals de TOI-Verordening.

Ten aanzien van de verwijdering van beweerdelijk legale content wordt vanuit het publiek de vraag gesteld in hoeverre de hoedanigheid van degene die content plaatst, meegewogen moet worden bij de afweging van grondrechten, waar Hins, onder meer gelet op artikel 12 DSA, voor pleit. Is die hoedanigheid bij de horizontale toepassing van 10 EVRM in meer of mindere mate van belang dan bij verticale toepassing? Volgens Hins moet de belangenafweging zonder aanzien des persoons plaatsvinden. Soms is wellicht ruimte voor een uitzon-

31 Zie voor een overzicht van de DSA: M. Geus & F. Sickinghe, ‘De Digital Services Package als beoogd wereldwijd rolmodel (deel I – Digital Services Act)’, *Mediaforum* 2021-2, p. 42-50.

32 Het gaat om: Rb Amsterdam 9 september 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:4435 (huisarts e.a./YouTube), Rb. Amsterdam 13 oktober 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:4966 (*Smart Exit e.a./Facebook*), Rb. Amsterdam 18 augustus 2021, ECLI:NL:RBAMS:2021:4308 (*Van Haga e.a./YouTube*), Rb. Amsterdam 15 september 2021, ECLI:NL:RBAMS:2021:5117 (*Baudet e.a./YouTube*), Rb. Noord-Holland 6 oktober 2021, ECLI:NL:RBNHO:2021:8539 (*Van Haga/LinkedIn*) en Rb. Rotterdam 29 oktober 2021, ECLI:NL:RBROT:2021:10459 (*Engel/Facebook*).

33 Rb. Noord-Holland 6 oktober 2021, ECLI:NL:RBNHO:2021:8539 (*Van Haga/LinkedIn*); zie ook de annotatie van Hins bij deze uitspraak in *Mediaforum*: Rb. Noord-Holland 6 oktober 2021, ECLI:NL:RBNHO:2021:8539, *Mediaforum* 2021-6, nr. 17, m.nt. A.W. Hins.

34 Bundesgerichtshof, Urteile vom 29. Juli 2021 – III ZR 179/20 und III ZR 192/20.

35 Zie voor een bredere analyse: T. McGonagle, ‘Positive obligations concerning freedom of expression: mere potential or real power?’, in: *Journalism at risk: Threats, challenges and perspectives*, O. Andreotti (red.), Straatsburg: Council of Europe Publishing 2015, p. 9-35.

36 EHRM 6 mei 2003, ECLI:CE:ECHR:2003:0506JUD004430698 (*Appleby/VK*).

dering, bijvoorbeeld als het gaat om een mediabedrijf dat zich aangesloten heeft bij een toezichthoudende organisatie zoals de Raad voor de Journalistiek. In een dergelijk geval vindt Hins het moeilijk te verteren dat een tweede controle van de inhoud plaatsvindt door een online platform, zoals het geval was bij het incident omtrent het 'napalmmeisje'.

Aan het einde van de studiemiddag is duidelijk dat er door de 'nieuwe configuratie van actoren' enerzijds meer dan ooit een noodzaak bestaat tot bescherming van burgers tegen illegale, schadelijke of anderszins onwenselijke online inhoud, maar dat er anderszijds gewaakt moet worden voor vergaande inperkingen van de vrijheid van meningsuiting van diezelfde burgers door publieke en private actoren. Dat spanningsveld zal in de toekomst ongetwijfeld nog relevanter worden.